

Kelime ve Logos ***Veya*** ***Varlık ve Bilinç***

Bilinmesi bizim için hayatî bir mesele olan ve diğer adı hayat ve biyoloji olan bu gerçeğin izahına çok eskiden beri çalışılmıştır. İnsanlık Âdemiyet zamanından bugüne yani soyut kavramları bildiği dönemden beri bu konuda kafa yormuştur. Eski Sümer ve Mısırın mitolojik metinlerinden açıkça anlaşılıyor ki; onlar kâinatın bir bilinç tarafından yönetildiğini yani onu işleten bir ruh ve mantığın var olduğunu biliyorlardı. Fakat eski insanlar, genellikle pagan oldukları için bu ruh ve mantığı birbirinden farklı ve kopuk değişik isimler ile ifade ediyordu.

Semavi dinleri saymazsak; bu hakikatin üniversal ve külli olarak ifade edilmesini ilk olarak eski Yunan filozoflarında görüyoruz. Bunların başında Heraklitos (M.Ö. 475) gelir. Yunan düşüncesinin belkemiği olan Aristo ise, kendisinden evvel gelen filozofların birçok görüşünü eleştirmek ile beraber, bu logos kavramına, akl-ı evvel veya eşyaya form (suret) veren ilke demiştir; Ruh isimli kitabından anlaşıldığı gibi.. Aristo ayrıca insanı kâinatın bir modeli ve zirvesi olarak gördüğünden dil ve aklın sağlıklı çalışması için mantık ilmini ilk olarak o kaleme almıştır..

İşte üç bin yıldan beri insanlık âleminde bir inanç ve temel veri olan bu logos, kelime ve varlığın mantığı kavramının bütün yönleri ile anlaşılması için dokuz maddelik bir fihrist yazmak gerekir; şöyle ki:

Birinci Madde: Yunan kültür ve felsefesinden önce biz bu kavramı ve kelimeyi Yahudi literatürü içinde görüyoruz. Ebu'l-Âlâ Afifi'nin naklettiği üzere bu kavramın İbranicesi ***memra***'dır. Bu kelime geçiş yeri manasına geldiği için diyebiliriz ki; bu İbranice kelime, zaman şeridi ve hafıza manasındadır. Büyük bir ihtimal ile Batı dillerindeki memorial kelimesi de bu kökten geliyor. Çünkü memorial kelimesi, muhafaza altına alınan vakıf müessesesi demektir. Yahudi kültüründe bu kelimenin sekine (huzur) ve vahiy manasında kullanılması ikinci derecede olan bir manadır. Çünkü vahiy varlığın, hayatın ve süreç içindeki İlahi mukadderatın ifadesidir; insan onunla huzur ve sükûnet bulur.

Tevrat, Tekvin 18/1'de anlatıldığı üzere; *İbrahim'in Allah'ı memra meşeliği içinde görmesi*, bu hakikatin ifadesidir. Evet, Allah mukadderat, bilinç ve süreç örgüleri içinde görülür.

İkinci Madde: Aristo'da Logos

Aristo, varlığı çözmek ve anlamak için *heyula, fizik, metafizik, form, akl-ı evvel (ilk ilke) ve mantık* kavramlarını en çok ve en keskin hatları ile kullanan ilk bilim adamıdır. Bu kavramları öyle iyi işlemiştir ki; galiba bugüne kadar bile yani 2300 sene sonra bile onun yerini dolduracak ikinci bir adam çıkmamıştır. Sadece bu çağımızda Einstein'ın görecelilik teorisi ve sibernetik teknolojisi o kavramları bir miktar revize etti. Yani tamamen yanlışlamadı.

Hemen hatırlatalım ki; Aristo maddeyi ve varlığı çözmekte büyük bir kâşif olmakla beraber kozmosu ve Astronomiyi bilmekte cüce kalmıştır. Aristo'nun bu kavramlarını bir şema üzerinden teşrih edersek, mesele şöyle anlatılabilir:

Temel malzeme demek olan ve etimolojik olarak odun manasına gelen sonsuz bir heyula (hyle) var kabul edilir. Bugün modern ifade ile biz buna formsuz enerji diyoruz. Varlıktaki akıl ve logos sayesinde o malzemedan yapılan varlıklara form (suret) verilir; o görünmez heyula görünür hale gelir. İşte bu görüntüye fizik denilir. Eşyaya değer ve form veren akıl ve bilinç kısmına da metafizik denilir. Aristo, fizik ve metafiziği çok iyi anlatmakla beraber, bu iki hakikatin evliliğinden doğan ruh ve hayatı anlamada çok başarılı değildir. Ve Aristo, Allah'ı ilk ilke (akl-ı evvel) kabul ettiği ve Allah'tan ayrı olarak sonsuz bir heyulayı kabul ettiği için İslam âlimleri tarafından inanç yönüyle pek beğenilmemiştir. İbn Sina da bu heyula ve akl-ı evvel meselesinde Aristo'nun izinden gittiğinden Bediüzzaman, İbn Sina maddeyi anlama noktasında boğuldu; mutlak, sonsuz ve aşkın bir İlah hakikatini, soyut ilmin ve somut maddenin ilişkisini anlayamadı; yaratılmışlığı tam bilemedi mealinde bir tespit yapıyor. (30. Söz, 1. Mebhas)

Aristo'nun en çok kullanılan yönü, onun mantık ilmidir. Mantık, insanın düzgün ve çelişkisiz bir şekilde düşünüp bu düşüncesini nutka dökmesi demektir. Ona göre insan beyni, evren gibi bir logos içerir. İnsanın düşünmesi ve konuşması bu logosa göredir. O da bunun ilmini, hem dil bazında, hem düşünce bazında ele almıştır. Ve insanlık âlemindeki formel mantık ilmi tamamen onundur, diyebiliriz.

Üçüncü Madde: Mekân ve Zaman

Bu iki kavramı tam anlasak inanıyorum ki; varlık ve bilinç hakkında söylenen eski ve yeni bütün literatürü doğru olarak anlarız. Çünkü bu iki hakikat, varlığın iki ayağı, iki gözü ve iki eli gibidirler. İşte:

Mekân, Arapçada varoluş demek olan kevn gerçeğinin yeri demektir. Mekân kendisi de ism-i mekândır. Eskilerin heyula ve esir dedikleri, yenilerin enerji dedikleri malzeme, somut bir biçim giyiniş madde olunca bir uzam ve hacim oluşur. Bu uzam ve hacme mekân denilir. Nitekim Arapçada madde kelimesi, uzayan demektir. Batı dillerinde madde demek olan mater kelimesi de, uzayan demektir; metre kelimesi buradan gelir.

Demek maddenin yani parçacıkların olması için varlığın üç sacayağı olan ***enerji ve yazılım: kudret ve ilim: (heyula ve suret)*** bir araya gelince somatik durum kendini gösterir. Sonra zaman hakikati ile o ikili yapı bir sürece tabi olur ve gelişir. İşte bu süreç içindeki gelişme yani yazılım, o şeyin ruhu olur. Bu şekilde varlığın üç temel malzemesi olan ***kudret ilim irade*** üçlüsü tamamlanır.

Zaman kelimesi, Farsçadan Arapçaya geçmiş çoğul bir kelimedir. Aslı, bir an demek olan demdir. Bu dem kelimesi ***an*** çoğul ekini almış; ***deman*** olmuş; sonra ***dâl*** harfî ***zâl*** harfine dönüşünce ***zaman*** olmuştur.

Zaman ve mekân hakikat olarak birbirinden ayrı değilse de; mekân hacim, uzam ve somut boyutu temsil eder; zaman ise, ruhu, soyutu ve manayı gösterir.. Mekân celal tecellisi, zaman cemal tecellisidir, denilebilir. Onun için gerek madde ve gerek canlılar; süreç içinde gittikçe güzelleşiyorlar.

İslam âlimleri, celal cemale, cemal de celale dönüşebilir. Ve asıl güzellik celal içinde cemal; cemal içinde celalin var olmasıdır, demişler. Bediüzzaman, ezeli kudret aynı zamanda ilim ve iradeyi içerir diyor, Katre Risalesinde.

Zaman ve mekânın birbirine dönüşmesi, biyolojik ve psikolojik alanlarda gözlemlenmekle beraber, ilmen ve fizik olarak ancak Einstein tarafından ispat edildi; zamanın aynı zamanda mekân olduğu; mekânın da aynı zamanda birikmiş zaman olduğu gerçeği Fizik ilmi formülleri ile gösterildi. Fizik, Biyoloji ve Psikoloji disiplinleri sayesinde zaman ve süreç içinde saklı bir yazılım (mantık) ve mukadderatın var olduğu görüldü.

Dördüncü Madde: Varlığın ve hayatın özellikle sosyal hayatın mantığı ve logosu olarak ***Musa Hakikati:***

Hıristiyanlık logos ilkesini temel bir felsefe olarak kullanan Yunan ve Roma'da yayıldığından ve İsa, canlı bir vahiy, bir ruh olduğu ve işin özü ve ruhu olan maneviyatı esas aldığından, varlığın logosu ve mantığı kavramı çoğunlukla İsa üzerinden tartışılır oldu. Öyle ki; diğer peygamberlerin misyonunun ve aldıkları vahyin logos olduğu gerçeği tamamen unutuldu. Galiba İbn Arabî bu hakikatin İslamdaki ismi Hakikat-i Muhammediyedir; Gazali bu kelime (logos) hakikati, muta'dır (itaat edilen bilinç) söylemleri, dışında İslam âleminde bu kavram pek tartışılmamıştır. Yahudilerde de vahyin ve Musanın mahiyeti hakkındaki bilgi, diğer konulara nispetle çok azdır. Hâlbuki Musa kavramı ve misyonu, o logos hakikatini en iyi gösteren bir ayne'dir; şöyle ki:

Evet, Musa hakikati, beş yönden varlığın özellikle sosyal ve ebedî hayatın mantığı ve temel harcıdır.

a) Musa (İbrancesinin Muşî olmasından anlıyoruz ki) yürüyen nehir, herkesin içinden geçtiği anayol, demektir. Başka bir tabir ile düzen ve hukuk demektir. Evet, varoluş bir nehir gibi zaman vadisi içinden akıyor; ara sıra bazı noktaları kirlense de; Sami dillerde şariat denilen bu nehir, vazgeçilmez bir hayat kaynağıdır. Evet, kirlenmemek ve tıkanmamak nehirlerin temel iki özelliğidir.

b) Musa (Yahudilik dininin Peygamberi olan Rabenu) varoluş ağacı içindeki İlahî enerjiyi gözleri ile gördü. Diğerleri gibi sadece soyut ve ruhanî olarak onu görmedi.

c) Musa başta insan bedeni (asa) olmak üzere, hayatın bütün maddi yapılarını o İlahî enerji ile canlandırdı; adeta maddeyi mana, bedeni ruh yaptı.

d) Musa, bu barışıklık mucizeliği ile gerçek sonsuzluğu hem anladı, hem kazandı. Diğer tek taraflı kalanlar; sonsuzluğu anlayamazlar. Çünkü tek taraf sonsuz değildir.

e) Musa (hayata hitap eden bilimsel din,) bu bütünleştirici yapısından dolayı; bazen hakikati kaybetme riskine karşı saf ruh, maneviyat ve mucizeler demek olan Harunu kendine destek yaptı.

Peygamberler içinde Allah'ın direkt olarak kendisi ile konuştuğu tek peygamber Musa misyonudur. Onun önemli bir vasfı **kelim**'dir. Kelim, Allah'ın kendisi ile konuştuğu veya ona kelamının manasını sonsuz boyutu ile verdiği zat veya misyon demektir. Evet, gerçek manada İlahî soyut mantığın somut tecellisi (lâfzî ve mantığı yapısı) Musadır.

Bu mantık, bilimsel olarak Tevratın Yaradılış kitabında tecelli etmiştir. Hukuk ve düzen olarak Çıkış kitabında tecelli etmiştir. Ordu ve devlet olarak Sayılar kitabında tecelli etmiştir. Ruh, sanat ve maneviyat olarak Levililer kitabında tecelli etmiştir. 5. kitap olan Tesniye ise, bu dört kitabın birleşimidir. Tesniyenin diğer bir ismi ise yasadır. Evet, bilim, hukuk, devlet, sanatın toplamı gerçek İlahî yasadır. Tesniye kitabı, bu İlahî mantığın dört tarafının bütünlüğüne, sürekliliğine ve tekrarlandığına işaretler. Her çağda bir Musanın varlığının belgesidir. $4+1=5$ 'li formülün pratize edilmiş şeklidir.

Beşinci Madde: Gerçek özellikleri ile Allah'ın logosu ve mantığı olan İsa, geldiğinde Yahudilik $4+1=5$ 'li yapıyı kaybetmişti. Karbon, azot, hidrojen ve oksijen vardı. Fakat onları sentezleyecek ve tatlı yapacak ışık (ruh, bilinç ve sonsuzluk gibi değerler) yoktu. Eseniler, Ferisiler, Sadukiler, Hasidiler vardı. Fakat ayrı ayrı idiler, adeta ölü idiler. İsa geldi; Romanın, Yunanın ve Yahudilerin eksik ve işlevsiz kalan logos yapılarını öyle mucizevî bir şekilde aktif hale getirdi ki; gelmiş geçmiş en büyük logos, İsa oldu.

Arapların İsa dediği bu logos ve mantık hakikati, İncillerde görüldüğü üzere birçok unvan ile isimlendirildi. *Kelam, Allah'ın oğlu, Allah'ın ruhu, Allah'ın insan suretindeki görünümü..* Vesaire.. Fakat elinizdeki bu kitap içinde gördüğünüz gibi; asıl sorun bu isimlerin ona verilmesi değil de; asıl sorun, Allah'ın mantığı ve ilmi demek olan logos ile Allah'ın kendisi aynı şey midir; değil midir, tartışması oldu. Yahudiler, baştan beri İsa'yı reddettikleri için tarihte asla bir bütünlük oluşturamadılar; dolayısıyla canlanamadılar. Yahudilerin bu asırdaki birliği ise, Allah'ın mantığı ile canlanmak yerine kültür, dil ve ırk birliğidir.

İşte bu üzücü eksiklik (tefrit) ile beraber, Hıristiyanların aşırı gidip (ifrat edip) İsayı yani Allah'ın mantığını ve ruhunu onunla bir görmesi, dinin ve varlığın dolayısıyla hakikatin anlaşılmasına büyük bir darbe oldu. Çünkü sonsuzluk, yazılım, logos ve bilinç gibi işin ruhu olan kavramlar kaybolunca varlık da din de absürt ve anlamsız kalır.

Evet, insanlık için asıl olan soyut ve somutu ile lokali ve mutlakı ile varlığın birliğini bilip onu kendine dayanak yapmaktır. Evet, insan için sonsuz ve mutlak bir tanrı inancı ve sonsuz bir varlık algısı vazgeçilmezdir.. Bu nokta o kadar çok önemlidir ki; varoluşta her şey, absorbe edilip affedilir; fakat İslam dininin şirk dediği sonsuz varlığa sınır tanımak, onun mutlaklığını ihmal etmek, asla affedilmiyor.

Evet, bu birlik ve mutlaklığın gerçekliğinin asıl olmasındandır ki; iki eski kilise¹ hariç bütün Hıristiyan mezhepleri, **Allah, İsa ve Ruhulkuds** hakikatini bir görmüşlerdir. Fakat zamanla bu üç kategorik yapı, üç ayrı ve somut varlık olarak algılandı; İsa (Avrupa Hıristiyanlığının temeli olan Petros bu konuda uyarıldığı halde) et ve kan olarak veya İsanın hâkimiyeti demek olan **mesih** boyutu ile ele alındı. İnsanlık, tarihî eski pagan kültürünü, fakat daha kutsal bir kılıf içinde yaşamaya başladı.

Hıristiyanlar, bu noktada yanlış yapmakla beraber; vahye, ahirete, helal-harama ve Kadir-i Mutlak bir tanrıya inandıkları için putperest sayılmazlar. Onun için Kur'an, *Ey ehl-i kitap eğer bu üçlemeye son vererseniz (yani varlığı sonsuz, birlik ve bütünlük içinde görürseniz) bu sizin için daha hayırlı olur*, diye tavsiyede bulunuyor. (4/171) İsayı et ve kemik olarak tanrı bilenlerin imanını tam geçerli kabul etmiyor. (5/73)

¹ Nasturî ve Keldanî.

İşte İslam âlemi, böyle tarihî bir sapmayı düzeltereğine yani bu 4/171. ayeti işleteceğine, eski Ferisiler gibi; **İsanın Allah'ın kelimesi ve ruhu olması** (4/171) hakikatini külliye inkâr etti. Hâlbuki Müslümanlar bu mucizevî ayeti anlasalardı; hem tarihi, Ortaçağ çamuruna düşürülmekten kurtarırlardı; hem de çağdaş ehl-i kitap olan ehl-i mektebin tespit ettiği ve dayandığı **enerji, yazılım ve evrim** gerçeklerini; Allah'ın **kudreti, ilmi ve iradesi** olarak gösterirlerdi. İnsanlığı materyalizm, hedonizm ve nihilizm deccaline teslim etmezlerdi.

Bütün Müslümanları suçlamıyorum. Çünkü üç önemli zatın evrensel bilinç demek olan logos ve kelimeyi anladıkları görülüyor. Şöyle ki:

Altıncı Madde: İbn Arabî ve Logos

Bu mesele İbn Arabî'de o kadar çok detaylı olarak anlatılmış ki; Ebu'l-Âlâ Afîfi kırk yedi sayfada, Sema Özdemir kardeşimiz Davud-u Kayseri üzerinden seksen beş sayfada bu meselenin ancak özetini vermişlerdir. Allah her üçünden de razı olsun; çok güzel bir izah yapmışlardır. Fakat İbn Arabî, Allah'ın ilmi ve mantığı dediğimiz ve Nisa, 171. ayetin **Allah'ın kelimesi ve ruhu** dediği bu hakikat hakkında tam 25 adet farklı isim kullanıyor. Biz onun görüşünün izahını o iki yazara bırakıp burada sadece bu 25 ismin sözlük manalarını ve neden bu kadar çok isim kullandığının hikmetini göstereceğiz; şöyle ki:

a) İslam tasavvufunun **nefes-i Rahman** dediği hakikat, Kur'anda ve eski kitaplarda **kelime** ile ifade edilmiştir. Çünkü kelimeler insanın nefesinden yaratılırlar.

[Evet, **nefes'ür-Rahman** veya **nefs'ür-Rahman** (rahmaniyet) tecellisi olan bütün kozmos, bütün evren, sonsuz bir bilincin fizikî şeklidir. Hatırlatmak gerekir; genellikle nefes olarak okunan kelime aynı zamanda Allah'ın beni demek olan **Nefsü'r-Rahman** olarak da okunabilir. Kur'anda geçen Allah'ın nefsi tabiri bunu destekler.]

b) **Bu bilince kelime denmesi**, onun etkin olmasından dolayıdır. Çünkü kelime, etimolojik olarak iz ve yara bırakan nesne demektir.

[İbn Arabî bu münasebeti böyle açıklıyor. Fakat Müslüman mantıkçıların logos gerçeğine kelam ve kelime demesi, bu münasebetten dolayı değil de, **kelam kavramı**, insanlığın ve Allah'ın mantığı olan vahyin ismi olmasından ve İncilde bu logos hakikatine **kelam ve söz** denmesinden dolayıdır.]

c) Kelimededen kasıt, **kün** (ol) emridir. Her varlık ve onun düzeni bu emir ile olur.

[İbn Arabî'nin buna benzer nedenleri açıklaması, onun derin münasebetleri gözetmesinden dolayıdır. Yoksa Allah, Arapça kün veya Türkçe ol şeklinde yaratmıyor. Sonsuz iradesi ile kudrete ilim giydiriyor; eşya maddeten ve formlar olarak var oluyorlar. Bununla beraber **kün** kelimesindeki **kâf**, varlık demek olan kevnî ve enerjiyi; **nun** ise ilmi temsil eder. Çünkü enerji ve ilim beraber bir fabrika olup bütün varlıkların bedeni ve ruhu gibidir.]

d) **Allah'ın kelamı veya ilmi** demektir.

Hıristiyanların, İsa Allah ile aynı şey midir, ondan gayri midir, yoksa ne ayn ne gayr mıdır, tartışmaları gibi; Müslümanlar da Hicri 2. asırda, Allah'ın kelamı olan Kur'an için aynı tartışmayı yaşamışlardır. Mutezilenin Allah'ın kelamı olan Kur'an mahlûktur ve gayrdır, demelerine karşı; Eş'ariler, Allah'ın sıfatlarından biri olan kelamı temsil eden Kur'anın soyut ve manevi yönü Allah ile ayndır, demişler. Başta Maturidiler olmak üzere sonra gelen ehl-i sünnet ise Allah'ın sıfatları ne ayndır, ne gayrdır, demişler. Her halükarda Hıristiyanlar için İsa ne ise, Müslümanlar için Kur'an odur. Tercih edilen görüşe göre; Kur'an zamana mahkûm yani mahlûk değildir; çağlar üstü bir mesaj ve ilimdir.

e) İnsanın bilinç katmanları demek olan kalb.. Evet, kalb adeta sonsuz bilgi işlem hacmine sahip bir çekirdektir, bir logos ve programdır. Bu program, insanı ve onun âlemini düzenler, ona ruh verir.

f) Allah'ın özel tecellisi... Ki her millet için, her dönem için ve her insan için özel bir yöneliş ile Allah inayet buyurur.

g) Bu inayetler, yüzüğün içindeki *fass (mücevher)* gibi varlığa değer ve biçim verir.

h) Kelime'in manası, aynı zamanda hikmettir. Hikmet, bilimsel ve dengeli yapı demektir.

i) Bu logos yani bilinçli düzen, hakikatül-hakaiktir. Varlığa ve varlık çeşitlerine gerçeklik ve güzellik veren esas noktadır.

i) İslam bu boyuta Hakikat-i Muhammediye

j) Ve Nur-ı Muhammedi...

k) Ve Ruh-ı Muhammedi demiştir.

[Evet, bütün peygamberler, evrensel düzenleyici misyonların temsilcileri olduğundan her bir peygamberin misyonu ve mahiyeti, Allah'ın bir mantığı (logosu) ve düzenleyici emridir. Bu mana ile yani sonsuzluk içeren dinin öz yapısı, medeniyetin oluşumundan çok önce var idi. Demek *Âdem (medeniyet) su ile çamur arasında gidip gelirken ben Peygamber idim*, hadisi bu manadadır. Evet, soyut ve sonsuz olan varlık ve varoluşun özü, yasa ve prensipleri, bütün somatik oluşumlardan öncedir. Çünkü kelime zamanlar üstüdür.]

l-m-n-o) Büyük baba, hakiki Âdem, ilk Âdem, nefis-i vahide, ilk varlık

[Bu beş ifadenin ortak tarafı, Biyolojiyi çağrıştırmalarıdır.. Evet, Amerika'nın eski başkanı Clinton'ın dediği gibi, Biyoloji, Allah'ın dilidir;² maddedeki ve varlıktaki bilinç, birlik ve düzenin görünür şeklidir. Kur'an, Tevrat gibi sözlü vahiyler de, bu bilincin sözel ifadeleridir. Onun için bilgi işlem hacmi olarak adeta sonsuzdurlar. Hz. İsa'da bu sözel vahiy tam tecelli etmediği için kendisi canlı bir vahiy olmuştur. Nitekim İslam tarihinde bazı zatlar, kitapları ile bu mantığı yaşatır; bazıları ruhaniliği ve maneviyatı ile...]

p) Nüsha. Evet, kelime denilen bu mantık, kâinatın ve semavi kitapların bir nüshasıdır. Hz. Ali'nin *Mızrakların başına geçirilen sayfalardan ziyade asıl Kur'an benim*, sözü buna işaret eder.

² Amerikalı Dr. Francis S. Collins insan genomunu ortaya çıkarınca ABD Başkanı Clinton, *Biyoloji Allah'ın dilidir*, diye bu mucizeyi bütün dünyaya ilan etti.

r) **Ana Kitap** yani olmuş ve olacak her şeyin belleği, *memrası*, yazılımı, ölçüsü, mukadderatı.

s) **Yüce Kalem**: Zamanlar üstü yazılım, plan ve proje...

t) **Akl-ı Evvel**..

İbn Arabî, birçok kitabında **akl-ı evvel, yüce kalem, nur-u Muhammedi, eşittir adl (denge)** demekle ilmî bir mucize göstermiş oluyor. Çünkü varoluşun iki ayağı var; yani ikili sistem üzere gerçekleşen sibernetik denge, fizikî yapılarda da diğer varlık boyutlarında da ruh ve bilinç işlevini görüyor. (Ansiklopedi, Akl-ı Evvel Maddesi)

Bu tespit İbn Arabî'nin ilmî bir mucizesi olduğu gibi, Nur-u Muhammedi demek olan İslamiyetin sırat-ı müstakim (orta yol) olması, bütün zıtları tevhid ve dengede tutması, bedeni ruh gibi kullanması, dünyayı ahiret yapması İslamın yapısal bir mucizesidir.

u) **Kelime ve logos, ilk muallimdir...** [Evet, bütün bilgilerin yapısı ve öğrenilmesi, ikili sistem üzere kurulu olan sibernetik yöntem ile oluyor. Bunun da temeli ve mayası dengedir.]

v) **Bu denge** her varlığın olmazsa olmaz ilk harcıdır. (İlk varlık)

y) Bu denge insanda tam var olursa insan, Allah ve ebediyet namına yeryüzünün halifesi olur. (**Bu manada halife ve insan-ı kâmil, varlığın ve sistemin özellikle sosyal hayatın mantığı ve logosu olur.**)

z) Afifi, İbn-i Arabî'nin, **Heyula** kavramına da kelime ve logos dediğini söylüyor. Anlaşılan odur ki; İbn Arabî, Aristo'nun akl-ı evvel kavramına denge (adl) dediği gibi Aristo'nun müstakil-i bizzat kabul ettiği heyulaya Allah'ın sabit kudreti, diyor. Nitekim Bediüzzaman, Musa **kelam** (ilim ve bilgi) sıfatına mazhardır; İsa ise **kadir** ismine mazhardır, diyor. (24. Söz)

Yedinci Madde: Gazali'nin Kelime Hakkındaki İzahı:

Afifi, Gazalinin bu konudaki görüşünü kısaca veriyor. Bundan net bir şey anlaşılmıyor. Fakat Gazalinin bu konuda dayandığı yer, Tekvir, 19-25. ayetleri olduğundan; biz eğer bu yedi ayeti, Gazalinin maksuduna uygun olarak tefsir edersek mesele netleşmiş olur; şöyle ki:

“Bütün evrene düzen ve can veren Allah'ın kelamı (Kur'an ve logos) kerim (çok verimli) bir elçinin sözüdür. O elçi çok güçlüdür; bütün varlığı yöneten arşın Sahibinin yanında sağlam yüce bir makamı vardır. O elçi, her işte itaat edildir. Ve o, o makamda güvenilirdir. Sizin arkadaşınız olan Muhammed (metafizik değerlerden söz etmekte) deli değildir. Çok akıllı, idraki yüksek biridir. O kesin olarak, o elçiyi büyük-açık ufukta (fizik ve metafiziğin birbirine açıldığı ufukta) gördü. Muhammed, (madde ile manayı, beden ve ruhu birleştirme özelliğine (sahip olduğu için) gayb konusunda cimri ve verimsiz değildir. Demek bu Kur'an kovulmuş (sistem dışına itilmiş) şeytanın sözü olamaz.” (Tekvir, 19-25)

Genel olarak bütün tefsirler, burada anlatılan kerim olan elçiden maksat Cebraildir, diyorlar. Fakat Gazali bu güçlü ve itaat edilen varlıktan maksat Allah'ın kelimesidir, diye söylemiştir. (Afifi, İslam Düşüncesi Üzerine Makaleler)

Bu kapalı boyutu biz şöyle izah edebiliriz. Kâinatta mekân ve zaman gibi nice ikili yapılar var olduğu gibi; sünnetullah ve emir âlemi yani yasalar ve yasalar üstü durumların varlığı da bir gerçekliktir. Cebrail, sünnetullahı ve evrensel yasaları temsil ediyor; o bu yasaların işletilmesi ve iletişimi için Allah'ın elçisidir. Her şey bu yasalara boyun eğer, bu yasalar güvenilir, ilmî hakikatlerdir. Tevrat ve Kur'an bunların dile dökülmüş şekilleridir; Rahmaniyyet kanunlarının toplamıdır. Fakat bunların Rabenu'ya ve Muhammed'e verilmesi, özel bir ikramdır, Rahimiyyet tecellisidir, olağanüstü bir yapıdır. Yani Ruhulkuds'un işidir.

Bu sünnetullah ve düzenli güvenilir yapı yanında Ruhulkuds denilen olağanüstü ruhanî bir durum da hakikatin diğer tarafını tamamlıyor. İsanın Biyolojik yaradılışının Cebrail'e (Luka 1. Bap) verilmesi ve onun ölülerini diriltmek gibi mucizeler göstermesinin Ruhulkuds'e nispet edilmesinin manası budur.

Önemli Bir Hatırlatma:

İnsanlık bu iki kanadı beraber götüremeyince, ruh ve madde, din ve ilimler birbirinden kopuk gidince insanlığın kafasında ve hayatında öyle büyük bir travma ve vadi açıldı ki; galiba bunun iyileşmesi için, Mehdi ve Mesih yani iki kanatlı olarak bir Musa ve İsa lazımdır. İsanın çift kanatlı boyutuna Mesih (gerçek kral) denilir. Evet, bütün dinler, bütün tarih boyunca insanlığın bu yarası için uyarılar göndermişlerdir. Bu yaranın ismi, Süfyaniyyet, Küfrü Mutlak (Materyalizm) ve Deccaliyyettir.

Süfyaniyyet, aşırılıklar ve israflar ile varlığın mantığını ve canlılığını yitirmesine sebep olur. Materyalizm, varlığın ruhunu ve manasını yitirmesine sebep olur. Deccaliyyet ise, kandırma manasına gelmekle her şey anlamsız, kaba ve verimsiz, maddi bir hayattan ibarettir, deyip bütün kâinatın ölmesine sebep oluyor.

Böyle bir antichriste (deccale) karşı insanlığın elinde iki çare vardır:

a) Sekizinci Madde: Saf ruhanilik, maneviyat ve soyut değerleri esas alan Kilise ve diğer dinlerdeki mistik yapı ve kurumlar.

Bu ilaç nispeten geçerlidir. Nitekim Hıristiyanlık, tarihte materyalist ve hedonist Roma'yı ve şekilden ibaret kalmış olan Yahudî yapıyı bir derece kurtardı; o kültürü arındırarak ve tamamlayarak yaşattı. İnsanlık bir daha Benî İsrail (dindar-medeni millet) oldu. Yine aynı Hıristiyanlık bu asırda da Komünizmi ve materyalizmi bir derece yendi.

b) Dokuzuncu Madde: Gerçek manada Allah'ın mantığını taşıyan Mesih ve Mehdinin Gelmelerinin Gerekliği..

Yani saf ruhanilik ve tasavvuf bu materyalist, hedonist ve hiçbir kutsalı olmayan yapıya karşı yeterli olmadığından yani Deccal, bütün maddiyatı ve hayatı dindarlara karşı bir silah olarak kullandığından dolayısıyla ruhanilik ve tasavvuf mağlup kaldıklarından, hayattaki diyalektik sürecin son raundu olan ahir zamanda Mehdi ve Mesih gelir; Musa ve Muhammed gibi çift kanatlı olarak dünya sahasına inerler; bütün varlık âlemlerini bilinçli, ruhlı, canlı birer cennet yaparlar.. Bunun detaylı izahı için, bu kitaptaki diğer 16 bölümü dikkat ile okumanızın gerektiğini söylemek istiyorum..

Son Söz: İnsanlığın değersizlikten, materyalizm ve nihilizm gibi ruhsuz ve mutlak iflas olan akımların zehrinden ve baskısından kurtulması için şöyle beşli bir projenin uygulanması gerekir:

- 1) Gerçeklikleri tartışmalı olan yani herkese ispat edilemeyen olağanüstü fenomenler yerine; doğal yasalardaki bilinci, evrenselliği ve sonsuzluğu göstermek.. Bunun üzerine yasalar üstü olayların realiteliğini gösteren belgeseller yapmak. Evet, sonsuz bir bilincin görünür hali olan yasalar gösterildiğinde, yasalar üstü ve özel bilinci bildiren olayların varlığı ve mantığı kendiliğinden anlaşılır.
- 2) Dinin kutsal metinleri, hermenötik literatür ve bilimsel veriler çerçevesinde yeniden ele alınmalı; kurallarına göre yorumlanmalı.. Bu sayede yanlış anlaşımaların önüne bir sed çekileceği gibi; o metinlerin mucizevî yapıları ve manaları da kendiliğinden görülür.
- 3) Vahiy denilen olgunun, varlığın akı, logosu ve mantığı olduğunu ispat etmek.. Bu sayede metinlerden insanlık için tatminkâr bir din ve varlık algısını oluşturmak..
- 4) Dini yapıları istibdat yapan birer kurum ve kanun olarak değil de, o kanunlardaki ruh ve ilkeleri esas alıp manevî değerlere dayalı toplu ve sosyal bir bilinç oluşturmak..
- 5) Din-dünya, bilim-iman, ruh-beden, kadın-erkek, işçi-patron arasında sağlam, gerçekçi ve dengeli bir düzeni desteklemek veya kurmak..

Kanaatime göre çağdaş âlim ve aktivistlerin kalbindeki amaç da bu beş maddede özetlenen durumdur. Demek gerçek manada Mehdi ve Mesihin gelişleri, bu projedeki mantığı uygulamak demektir.

İşte eğer böyle bir çare, insanlık için çira olmazsa veya var olan ruh, kelime haline gelmez ise, yani bilinen güzellikler pratize edilmez ise, insanlığın karanlık ve kaotik bir döneme gireceğini kesin olarak söyleyebiliriz. Bu yazıda geçen kelime kavramı, soyut olan mantık ve logosun pratize edilmiş şeklidir. Sayısal değeri 95'dir. Nuhun yani dininin 950 sene yaşadığını anlatan ayet (29/14) bu sayısal ve somut boyutun ifadesidir.

9. 4. 2014
Bahaeddin Sağlam